

Talentgericht werken met kwetsbare jongeren

Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk

Vragen en opdrachten

Sebastian Abdallah, Maike Kooijmans en Jolanda Sonneveld

Deze vragen en opdrachten horen bij *Talentgericht werken met kwetsbare jongeren* van Sebastian Abdallah, Maike Kooijmans en Jolanda Sonneveld.

© 2016 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978 90 469 0491 6

NUR 752

Vragen en opdrachten

De vragen en opdrachten zijn een hulpmiddel voor een actieve verwerking van de tekst. Lezers kunnen er naar eigen behoefte gebruik van maken. Voor (vrijwel) elk hoofdstuk is een aantal vragen en opdrachten opgenomen, echter zonder de pretentie daarmee de stof te dekken. Docenten/trainers zullen ongetwijfeld zelf vragen en opdrachten ontwerpen die passen bij de leerdoelen van hun studenten.

De vragen en opdrachten die hier volgen hebben verschillende doelen, zoals eigen kennis mobiliseren, het aandragen van discussie, het toepassen van kennis door het geven van eigen voorbeelden en de opname van de stof toetsen.

Vragen en opdrachten bij deel I

- 1 Volgens de Britse sociale wetenschapper Michael Young wordt in westerse samenlevingen het idee dat iedereen gelijke kansen heeft om hogerop te komen steeds dominant. Hij introduceerde hiervoor het begrip 'meritocratie'.
 - A Op welke manier ervaar/herken jij dat deze maatschappelijke ontwikkeling van invloed is op jouw eigen leven (bijvoorbeeld in vergelijking met het leven van je ouders of grootouders)?
 - B Op welke manier zie jij voor- of nadelen (om je heen) van deze maatschappelijke ontwikkeling?
 - C Voer een gesprek met één jongere op een vmbo-school en één jongere op een vwo-school van dezelfde leeftijd over hun toekomstidealen. Wat zijn hun dromen en hoe denken zij hun dromen en doelen te kunnen verwezenlijken? Wat is de betekenis van een diploma voor hen en wat zijn andere wegen om 'te stijgen' op de maatschappelijke ladder? Breng de twee portretten in kaart. Wat valt je op in relatie tot onze meritocratiserende samenleving? Zie je overeenkomst en of verschillen met jouw eigen toekomstdromen en 'de route' die je bewandelt om die te bereiken?
- 2 Hoofdstuk 1 omvat een aantal opvattingen over talent, talentontwikkeling en talentgericht werken die in de rest van het boek worden uitgewerkt. Wat zijn voor jou de belangrijkste of opvallendste punten hieruit? Licht je antwoord toe.
- 3
 - A Vraag vijf mensen in je omgeving (van verschillende leeftijden) hoe ze het fenomeen 'talent' definiëren. Vraag hun welke betekenissen zij toekennen aan talent. Heeft iedereen talent? En is talent ontwikkelbaar?
 - B Wat valt je op aan de gegeven antwoorden?
 - C Welke betekenis geef je zelf aan talent?

- 4 Mensen die jou goed kennen hebben meestal een goed beeld van jouw kwaliteiten en kunnen hier vaak verrassende voorbeelden van geven. Ga in gesprek met iemand die jou goed kent.
- A Vraag diegene wat volgens hem/haar jouw kwaliteiten zijn.
 - B Vraag diegene vervolgens of hij/zij bij de genoemde kwaliteiten een concreet voorbeeld kan geven van een situatie waarin jij dat talent hebt laten zien.
 - C Wat vind je van de beschrijvingen en voorbeelden? Komt het overeen met je eigen ideeën of is er verschil? Licht je antwoord toe.
- 5 Ga voor jezelf na wat jouw talent (kwaliteit) is.
- A Wat was de aanleiding om dit talent te ontwikkelen?
 - B Op welke manieren of via welke manieren (mensen/hulpmiddelen) heb jij dit talent kunnen ontwikkelen?
 - C Wat heeft jou belemmerd om jouw talent te ontwikkelen? Heb je deze belemmering(en) overwonnen? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?
 - D In welke omgeving (thuis, school, werk, buurt, vereniging en ontmoetingscentra) kun jij je talent nuttig maken?
- 6 De auteurs beschrijven in hoofdstuk 1 dat er verschillende perspectieven zijn op het fenomeen 'talentontwikkeling'. Ofwel: er zijn verschillende manieren van denken, spreken en handelen ten aanzien van talentontwikkeling. Tussen de verschillende perspectieven kunnen spanningen optreden. Een bekende spanning is dat zowel de economische als de politieke logica druk kan leggen op de professionele logica. De hang naar kostenbeheersing, maakbaarheid en het individualiseren van risico's, problemen en talenten maakt het voor talentgerichte begeleiders moeilijk om bewegingsvrijheid te bevechten voor hun werk en om open ontdekkingsprocessen van hun deelnemers te verdedigen.
- A Maak concreet hoe jij als talentgerichte werker deze spanning ervaart. Indien je niet in de praktijk werkzaam bent, kun je een talentgerichte werker interviewen over hoe hij/zij deze spanning ervaart.
 - B Hoe ga je met deze spanning om? (Bespreek dit eventueel met collega's.)
- 7 Zoek een jongere in jouw omgeving in de leeftijd van 10 tot 23 jaar. Ga met hem/haar in gesprek over de volgende onderwerpen.
- A Wat doet hij/zij in zijn/haar vrije tijd en welke betekenis heeft dat voor hem/haar?
 - B Waar haalt de jongere zijn/haar energie/inspiratie vandaan?
 - C Wat voor school/werk heeft/had de jongere? En hoe is zijn/haar beleving daarvan?
- 8 Kies een groep waar je nu mee werkt/contact hebt of onlangs mee gewerkt hebt/contact mee hebt gehad.
- A Beschrijf hun gewoonten en dagelijkse gedragingen.
 - B Probeer tot een benaming te komen voor hun 'cultuur'. Kies daarbij niet het makkelijke pad, zoals 'Moluks', 'Haags', 'Brabants', 'straatcultuur' of 'mainstream'. Neem de moeite om tot een benaming te komen die preciezer is en recht doet aan de groep. Denk bijvoorbeeld aan de muziek waarnaar ze luisteren, hoe ze hun vrije tijd doorbrengen en hoe ze met elkaar omgaan.
 - C Leg uit waarom de gekozen naam past bij de groep die je beschrijft.
 - D Welke voordelen levert het op om op een andere manier over categorieën na te denken dan je gewend bent? Leg uit.

- E Welke nadelen heeft het om je groep te kenmerken aan de hand van een overkoepelende categorie? Leg je antwoord uit.

Vragen en opdrachten bij deel II

- 9 In hoeverre ken jij de leefwereld van de doelgroep? Kun je een aantal muziknummers noemen waar jongeren graag naar luisteren? Ken je een paar artiesten? Films? Wat spreekt hen aan?

- 10 Lees het onderstaande citaat van een jongerenwerker.

Ze willen alleen maar hangen

'De groep waarmee ik nu contact heb, wil vrijwel niks. Ze komen alleen naar het centrum om te hangen. Als ik voorstel om dit of dat te doen, zeggen ze nee. Ze krijgen van alles voorgeschoteld, maar ze willen alleen maar dat wij er voor ze zijn zodat ze kunnen hangen. En tegelijkertijd zijn ze enorm dominant. Als andere jongeren het centrum in willen komen, worden ze weggepest. Ik vind ze verwend. Dit zie je vaak bij deze jongeren.' (jongerenwerker)

- A Wat valt je op aan de manier waarop de jongerenwerker spreekt over zijn doelgroep?
B Hoe zou je zijn benadering omschrijven? Ontwikkelingsgericht of probleemgericht?
C Formuleer drie vragen die hij zichzelf kan stellen om meer te weten te komen over de ontwikkelingsmogelijkheden van zijn doelgroep.
- 11 Kies een talentprogramma voor jongeren dat in ieder geval wekelijks plaatsvindt. Dit kan een voorbeeld zijn uit werk, stage of een beschrijving van een talentproject (zie 'Hoofdstuk 1' bij 'Verder lezen en kijken' op de website).
A Beschrijf zo veel mogelijk aspecten van deze activiteit (soort activiteit, duur, locatie, type, aantal deelnemers, begeleiding).
B Welke rol heeft talentontwikkeling in deze activiteit?
1 Wat voor soort talenten worden aangesproken?
2 Gaat het om talent als doel of als middel? Waaraan is dat te merken?
C Beschrijf hoe in dit talentprogramma uitvoering wordt gegeven aan de vijf handelingskaders: aansluiten, aanwakkeren, aanmoedigen & temperen, bijzonder maken en verbinden.
- 12 Bedenk een moment waarop jij je bijzonder voelde.
A Geef een beschrijving van dit moment (waar, waarom, wie, wanneer?).
B Wat maakte dat jij je bijzonder voelde?
C Op welke manier heeft dit moment invloed gehad op jouw ontwikkeling?
- 13 A Welke kwaliteiten/talenten van jezelf kun je beter laten gelden/benutten?
B Wat heb je nodig om je talenten/kwaliteiten meer te benutten?
C Welke personen/organisaties kunnen een positieve invloed hebben op het laten gelden van jouw talent/kwaliteiten?
D Maak voor jezelf een stappenplan dat inzicht biedt in hoe je dit kunt realiseren.

14 Lees de onderstaande casus over Cindy.

Zingen is de allergrootste hobby van Cindy (14). Sinds acht maanden neemt ze deel aan zanglesen in het jongerencentrum bij haar in de buurt. Ze wil van haar hobby haar beroep maken en is ervan overtuigd dat dit haar met haar talent gaat lukken. Beyoncé is haar grootste voorbeeld. Om ook het grote publiek kennis te laten maken met haar talent heeft ze zich opgegeven voor een landelijke talentenjacht op televisie. Nu ze bijna 15 is, mag ze hieraan meedoen. Iets waar ze al jaren naar uitkijkt.

Jongerenwerker Nick is blij te zien dat het zingen voor Cindy een grote passie is. Het valt hem alleen op dat haar zangkwaliteiten middelmatig zijn. Hij verwacht dat Cindy weinig kans van slagen heeft om hoog te eindigen bij de landelijke talentenjacht. Hij denkt eerder dat haar auditie zal eindigen in een grote teleurstelling; dat ze wordt uitgelachen door haar omgeving en dat haar zelfbeeld hierdoor een flinke deuk oploopt: de zoveelste keer dat haar iets niet lukt.

- A Wat zou jij Nick adviseren? Adviseer je hem om Cindy te temperen om haar zo te beschermen voor de mogelijke vernedering door de jury en het publiek? Of kan hij Cindy beter supporten en aanmoedigen om haar best te doen tijdens de talentenjacht? Onderbouw je antwoord.
- 15** A Wat was voor jou een faalervaring?
B Hoe ben je hiermee omgegaan?
C Wat heb je van deze ervaring geleerd?
D Wat kan deze leerervaring betekenen in je rol als talentgerichte werker?

Vragen en opdrachten bij deel III

- 16** Het functioneren op assen van prominentie en directheid maakt duidelijk dat talentgerichte werkers op verschillende manieren invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van jongeren.
- A Bestudeer figuur 10.3 over prominentie en directheid.
B Experimenteer/oefen met deze verschillende begeleidingsrollen in de vorm van een rollenspel. Hierbij kunnen een aantal deelnemers de rol van jongere spelen en een of twee deelnemers de rol van talentwerker. Overige deelnemers observeren het rollenspel en koppelen terug welke begeleidingsrollen zij hebben waargenomen.
- 17** Bedenk vanuit jouw eigen leven een voorbeeld van een verzwakkend interactieritueel.
- A Hoe zou jij dit verzwakkende interactieritueel omschrijven (ondermijnend, afmattend of afleidend)? Leg uit.
B Op welke manier heeft dit type interactieritueel invloed gehad op jouw ontwikkeling?
- 18** Bedenk vanuit jouw eigen leven een voorbeeld van een versterkend interactieritueel.
- A Hoe zou jij dit versterkende interactieritueel omschrijven (herstellend, animerend of bevestigend)? Leg uit.
B Op welke manier heeft dit interactieritueel invloed gehad op jouw ontwikkeling?

- 19** A Wie is/was voor jou een rolmodel en waarom?
B Op welke manier was dit een rolmodel (eyeopener, meester, connector)? Leg je antwoord uit.
- 20** Maak een collage over wie of wat je inspireert.
A Waarom inspireren deze mensen of deze gebeurtenissen je?
- 21** Maak een (eventueel fictief) portret van een 'jongere van de straat'. Werk de beschrijving uit aan de hand van de vier huishoudingen die in hoofdstuk 12 staan beschreven:
A Impressiehuishouding: hoe gedraagt deze jongere zich en hoe ziet zijn/haar performance eruit? Welke indruk maakt deze jongere op anderen met zijn/haar performance?
B Schets de relatiehuishouding: de sociale binding met belangrijke anderen, met instituties en de bredere samenleving.
C Wat gebeurt er in de emotiehuishouding bij deze jongere?
D Hoe staat het met de aspiratiehuishouding? Wat zijn de sterke kanten, dromen en doelen en hoe denkt hij/zij de toekomstidealen te kunnen realiseren?
E Welke huishouding is 'kwetsbaar' en welke is kansrijk? Wat betekent dat concreet voor het professionele handelen?
- 22** De analyse op het niveau van huishoudingen kun je ook op talentgerichte werkers toepassen. Neem een beroepskracht als voorbeeld en ga na hoe deze persoon zijn of haar huishoudingen managet. Je kunt eventueel ook voor jezelf nagaan welke huishouding met het oog op jouw (talent)ontwikkeling aandacht nodig heeft. Hoe kun je met een talentgerichte benadering reflecteren op je eigen ontwikkelproces? Welke aspecten maken je kansrijker?
- 23** Bij in-betweenjongeren (zie hoofdstuk 12) botsen (backstage) verschillende waardekeders met elkaar waardoor zij stress kunnen ervaren. De kernwaarden van de straat concurreren sterk met de normen en waarden van de mainstream over 'hoe ze zich horen te gedragen'. Ga eens na of je dit fenomeen herkent bij jezelf (of bij iemand die je goed kent). Zijn er botsende of concurrerende waardekeders in jouw leven? Hoe ga je daarmee om? Anders gezegd: wat zijn jouw strategieën? Pas je je aan, trek je je terug, verzet je je, neger je de verschillen ...?